

**Isakov J.Ya, Tajenova G.E,
Xalmuratov K.P, Abishov M.S**

**“FINANS” PÁNINEN SEMINAR
JUMÍSÍN ÓTKERIW BOYÍNSHA
METODIKALÍQ QOLLANBA**

ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASÍ JOQARÍ HAM ORTA ARNAWLÍ
BILIMLENDIRIW MINISTRILIGI

BERDAQ ATÍNDAĞÍ QARAQALPAQ MÁMLEKETLIK
UNIVERSITETI

“EKONOMIKA” FAKULTETI
“FINANS”
KAFEDRASÍ

“Finans” páninen seminar jumısın ótkeriw
boyınsha metodikalıq qollanba

NÓKIS

«AVANGARD-BASPA»

2021

UDK:336 (075/3)
BBK: 65,9 5(Qar) 26
F-59

Isakov J.Ya, Tajenova G.E, Xalmuratov K.P,
Abishov M.S “Finans” páninen seminar jumısın
ótkeriw boyınsha metodikalıq qollanba.
Bakalavriat tálim baǵdarınıń studentleri ushn
metodikalıq qollanba.
Nókis: «AVANGARD-BASPA», 2021. – 69 b.

Metodikalıq qóllanba joqarı oqıw orınlarınıń bakalvriat tálim baǵdarlarında “Finans” pánin úyreniwshi studentler ushn móljellengen. Metodikalıq qóllanba pánge tiyisli bolǵan temalar kóleminden dúzilgen sorawlar, tapsırmalar hám test sorawların óz ishine qamtıǵan bolıp, “Finans” pánin tereńirek úyreniwge járdem beredi.

Metodikalıq qóllanba “Finans” pánin uyreniwshi studentler menen bir qatarda bul pán boyınsha seminar jumısın alıp baratuǵın pedagog xızmetkerler ushında móljellengen.

Pikir bildiriwshiler:

Jolibekov B.B - Tashkent mámleketlik agrar universiteti Nókis filiali ilimiy hám innovatsiyalar ilseri boyınsha direktor ornbasarı, professor

Turdieva G.Ö - Berdaq atındaǵı qaraqalpaq mámleketlik universiteti “Buxgalteriya esabı hám audit” kafedrası dosenti (PhD)

Shamshetov A.S - Tashkent mámleketlik agrar universiteti Nókis filiali “Agrobiznes hám buxgalteriya esabı” kafedrası docenti, e.i.k

Berdaq atındaǵı Qaraqalpaq mámleketlik universiteti keńesinde kórip shıǵılǵan hám baspaǵa usınıs etilgen. (2021 jıl 10-aprel № 8 sanlı qararı).

© «AVANGARD-BASPA» baspası, 2021

© Isakov J.Ya. h.t.b 2021

MAZMUNÍ

	Kirisiw	4
1	“Finans” pániniń predmeti, obekti, metodu hám basqa pánler menen óz-ara baylanısı	5
2	Finanstıń áhmiyeti hám funksiyaları	7
3	Finanslıq siyasat	9
4	Finans sisteması	11
5	Finanslıq basqarıw	13
6	Finanslıq rejelestiriw hám tártipke salıw	15
7	Finanslıq qadaǵalaw	18
8	Finanslıq teoriyalar	21
9	Xojalıq júrgiziwshi subektlerdiń finanslıq resursları	23
10	Tiykargı hám aylanba kapitalardıń finanslıq aspektleri	25
11	Xojalıq júrgiziwshi subektlerdiń óndiris qárezetleri, paydası hám rentabelligi	27
12	Xojalıq júrgiziwshi subektlerdiń baha siyasatı hám bahalardı formalastırıw tiykarları. Marketing strategiyasınıń finanslıq tärepleri	29
13	Óndiristi jańalaw hám modernizatsiyalaw investitsiyalıq dástúrlerdı qarjılandırıw	32
14	Xojalıq júrgiziwshi subektlerdiń finanslıq turaqlılıǵın bahalaw kórsetkihslerin asırıw jolları	34
15	Mámleket byudjeti	36
16	Byudjet daramatları	38
17	Byudjet qárezetleri	39
18	Byudjet sisteması hám dúzilmesı	41
19	Jergilikli byudjetler	43
20	Byudjetler aralıq qatnasıqlar	45
21	Byudjet processı	47
22	Mámlekettiń byudjetten tısqarı jamǵarmaları	49
23	Sotsiyallıq tamiynat	52
24	Mámleketlik kredit	54
25	Finans bazarları hám institutları	56
26	Qamsızlandırıw	58
27	Úy xojalıqları finansı	60
28	Xalıq aralıq finans	62
29	Tapsırmalardı orınlaw úlgileri	65
30	Bahalaw normativi	67
31	Usınıs etilgen ádebiyatlar	69

MAZMUNÍ

	Kirisiw	4
1	“Finans” pániniń predmeti, obekti, metodi hám basqa pánler menen óz-ara baylanısı	5
2	Finanstıń áhmiyeti hám funksiyaları	7
3	Finanslıq siyasat	9
4	Finans sisteması	11
5	Finanslıq basqarıw	13
6	Finanslıq rejlestiriw hám tártipke salıw	15
7	Finanslıq qadaǵalaw	18
8	Finanslıq teoriyalar	21
9	Xojalıq júrgiziwshi subektlerdiń finanslıq resursları	23
10	Tiykarǵı hám aylanba kapitallardıń finanslıq aspektleri	25
11	Xojalıq júrgiziwshi subektlerdiń óndiris qárejetleri, paydası hám rentabelligi	27
12	Xojalıq júrgiziwshi subektlerdiń baha siyasatı hám bahalardı formalastırıw tiykarları. Marketing strategiyasınıń finanslıq tárepleri	29
13	Óndiristi jańalaw hám modernizatsiyalaw investitsiyalıq dástúlerdi qarjılandırıw	32
14	Xojalıq júrgiziwshi subektlerdiń finanslıq turaqlılıǵın bahalaw kórsetkihslerin asırıw jolları	34
15	Mámleket byudjeti	36
16	Byudjet dáramatları	38
17	Byudjet qárejetleri	39
18	Byudjet sisteması hám dúzilmesı	41
19	Jergilikli byudjetler	43
20	Byudjetler aralıq qatnasıqlar	45
21	Byudjet processı	47
22	Mámlekettiń byudjetten tısqarı jamǵarmaları	49
23	Sotsiyallıq támiynat	52
24	Mámleketlik kredit	54
25	Finans bazarları hám institutları	56
26	Qamsızlandırıw	58
27	Úy xojalıqları finansı	60
28	Xalıq aralıq finans	62
29	Tapsırmalardı orınlaw úlgileri	65
30	Bahalaw normativi	67
31	Usınıs etilgen ádebiyatlar	69

MAZMUNÍ

	Kirisiw	4
1	“Finans” pániniń predmeti, obekti, metodi hám basqa pánler menen óz-ara baylanısı	5
2	Finanstıń áhmiyeti hám funksiyaları	7
3	Finanslıq siyasat	9
4	Finans sisteması	11
5	Finanslıq basqarıw	13
6	Finanslıq rejelestiriw hám tártipke salıw	15
7	Finanslıq qadaǵalaw	18
8	Finanslıq teoriyalar	21
9	Xojalıq júrgiziwshi subektlerdiń finanslıq resursları	23
10	Tiykargı hám aylanba kapitalardıń finanslıq aspektleri	25
11	Xojalıq júrgiziwshi subektlerdiń óndiris qàrejetleri, paydası hám rentabelligi	27
12	Xojalıq júrgiziwshi subektlerdiń baha siyasatı hám bahalardı formalastırıw tiykarları. Marketing strategiyasınıń finanslıq tärepleri	29
13	Óndiristi jańalaw hám modernizatsiyalaw investitsiyalıq dástürlerdi qarjılandırıw	32
14	Xojalıq júrgiziwshi subektlerdiń finanslıq turaqlılıǵın bahalaw kórsetkihslerin asırıw jolları	34
15	Mámleket byudjeti	36
16	Byudjet dáramatları	38
17	Byudjet qàrejetleri	39
18	Byudjet sisteması hám dúzilmesı	41
19	Jergilikli byudjetler	43
20	Byudjetler aralıq qatnasıqlar	45
21	Byudjet processı	47
22	Mámlekettiń byudjetten tısqarı jamǵarmaları	49
23	Sotsiyallıq tamiynat	52
24	Mámleketlik kredit	54
25	Finans bazarları hám institutları	56
26	Qamsızlandırıw	58
27	Úy xojalıqları finansı	60
28	Xalıq aralıq finans	62
29	Tapsırmalardı orınlaw úlgileri	65
30	Bahalaw normativi	67
31	Usınıs etilgen ádebiyatlar	69

KIRISIW

“Finans” pání bakalavriattıń 5230600 - “Finans”, 5230900 - “Buxgalteriya esabı hám audit” tálım baǵdarlarında oqıtıladı.

Ekonomikanı modernizatsiyalaw sharayatında finans social hám jeke tákirar islep shıǵarıw protssesiniń úzliksiz rawajlanıwı, ilimiy texnikalıq rawajlanıwın tezlestiriwshi, ekonomikanıń barlıq tarawlarında ekonomikalıq kórsetkishleriniń jaqsılanıwın támyinlewge baǵdarlangan bolıp tabıladı.

Finans jámiyet ekonomikasındaǵı ekonomikalıq nátiyjelilikti xoshemetlew, materiyallıq miynet hám finanslıq resurslardan aqılǵa muwapıq hám nátiyjeli paydalanıwı menen áhmiyetli esaplanadı. “Finans” pánín oqıtıwdıń maqseti keleshekte joqarı qániygeli ekonomist qániygeler bolıp jetisetuǵın studentler ushın finans qatnasıqların shólkemlestiriwdiń teoriyalıq huqıqıy, shólkemlestiriw tiykarları haqqında bilimler beriw olarda, mámlekettiń házirgi dáwirdegi finanslıq siyasatınıń tiykarǵı jóneliseri boyınsha kónlikpe hám bilimlerdi jetilistiriw bolıp tabıladı.

Pánínń wazıypası – studentlerge finans qatnasıqların shólkemlestiriwdiń teoriyalıq huqıqıy, shólkemlestiriw tiykarları haqqında bilimler beriw, olarda mámlekettiń házirgi dáwirdegi finanslıq siyasatınıń tiykarǵı jónelislerin kórsetiw, finans sisteması buwınların hám olar ortasındaǵı qatnasıqlardı úyretiwden ibarat.

- finanstıń áhmiyeti hám funktsiyaların úyreniw;
- finans siyasatı, mexanizmi hám sistemasın úyreniw;
- finanslıq basqarıw hám qadaǵalawdı úyreniw;
- XYUSlar finansın úyreniw;
- XYUSlar xızmetin finanslastırıwdı analizlew;
- mámleketlik finans hám onıń buwınları haqqında túsiniq beriw;
- jergilikli byudjetler hám byudjetler aralıq qatnasıqlardı úyreniw;
- qamsızlandırıw, finanslıq bazarlar hám institutlar xızmetine túsiniq beriw;
- mámlekettiń byudjetden tısqarı maqsetli pul fondları hám mámleket krediti haqqında túsiniq beriw;
- úy xojalıqları finansı hám byudjetti úyreniw;
- xalıq aralıq finans hám onıń jáhán boylap rawajlanıwında tutqan ornın úyreniwden ibarat.

Isakov J.Ya, Tajenova G.E, Xalmuratov K.P, Abishov M.S

“FINANS” páinenen

Seminar jumısın ótkeriw boyınsha

metodikalıq qollanba

NÓKIS
«AVANGARD-BASPA»
2021

Redaktor: A.Qaipov
Operator: D.Sapaeva
Texredaktor: I.Serjanov

Original-maketten basıwǵa ruxsat etilgen waqtı: 26.11.2021.

Qaǵaz formatı 60x84¹/16. Ofset usılında basıldı.

Kólemi 4,5 b/t. Jámi 100 nusqada. Bahası shártname boyınsha.
Buyırtpa 048

951432-sanlı Licenziya, 15.02.2021

«AVANGARD-BASPA» JSHJ tipografiyasında basıldı.
230100,
Nókis qalası, I.Kárimov gúzarı, 111-jay.